

[Zacharias Topelius]

DEN 31 MAJ 1894.

SANNINGEN I GÅR, I DAG OCH I MORGON.

HELSNING

TILL DE

DEN 31 MAJ 1894

VID

KEJSERLIGA ALEXANDERS UNIVERSITETET I FINLAND

PROMOVERADE

FILOSOFIE MAGISTRARNE.

AF

Z. TOPELIUS.

PHOTOGRAPHIA
BY Z. TOPELIUS FROM A DRAWING BY
H. H. WILHELMSEN
1894

TILL HÖGLÄRDE PROMOVENDI:

AARNE, ANTTI AMATUS.
AHLMAN, EINO RAFAEL.
AHLMAN, GUSTAF EINAR.
ALIN, JUHANI.
APPELQVIST, KARL HUGO VIKTOR.
AUER, KYÖSTI FABIAN.
BISKOP, ANDERS LEANDER.
BLOMQVIST, ARVID EDWARD.
BOIJER, LAURI MAGNUS.
BREDENBERG, GUSTAF ADOLF.
BRUNBERG, KARL ALBERT.
BUSS, HERMAN.
BÜTZOW, EMIR BERNHARD.
BÄCKSTRÖM, MAGNUS FREDRIK.
CAJANDER, LENNART EDWARD.
CEDERCREUTZ, AXEL CARL MAGNUS.
CORELL, KARL JOHAN.
CROHNS, HJALMAR JOHANNES.
CRONSTEDT, GABRIEL BENJAMIN.

DAHLBERG, AUKUSTI.
DONNER, JOAKIM OTTO EVERT.
DRAKE, OTTO VILHELM.
EHRSTRÖM, ROBERT OTTO FREDRIK.
EKROOS, KLAS VILHELM.
EKSTRÖM, FRITZ WALTER.
ELO, EFRAIMI.
ESTLANDER, ERNST HENRIK.
FORSSTRÖM, TOIVO JOHANNES.
FROSTERUS, ELIN.
GRANQVIST, HEIKKI HJALMAR.
GROUNDSTRØM, GEORG WALTER EDWARD.
GROUNDSTRØM, OSKAR MAXIMILIAN.
GRÖNDAHL, HUGO VALENTIN.
GRÖNLUND, KAARLE ELIAS.
GRÖNSTRAND, HUGO ALFRED JOSEF.
GUSTAVSON, KRISTIAN EDMUND LEOPOLD.
HACKMAN, WALTER OSKAR.
HAGFORS, KARL JOHAN.
HAMMAREN, JOHN VILHELM.
HANNELIUS, VÄINÖ VERNER.
HARTMAN, TORSTEN EDWARD.
HELENIUS, MATTI OSKAR.
HELLMAN, KAARLE EVERT.
HIDÉN, KAARLO JULIUS.
HILDÉN, ARVID.
HILDÉN, KONRAD EEMIL.
HULTIN, TEKLA JOHANNA VIRGINIA.
HYYRYLÄINEN, OTTO IMMANUEL.
IDMAN, ALVAR ELIEL ALARIK.
INGMAN, SANTERI.
JÄRNEFELT, AKSELI KUSTAA LEONARD.

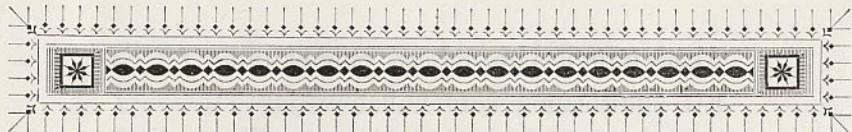
JÄRNEFELT, ARTHUR EDWARD JOHANNES.
JÄRVINEN, ALBIN.
KAHILAINEN, VÄINÖ MATTI.
KALA, JUHO HEIKKI.
KARSTEN, TORSTEN EVERT.
KARSTEN, WALTER JOHAN.
KETO, EDWARD.
KIHLMAN, HENRIK RAFAEL.
KIJANEN, PEKKA.
von KONOW, WALTER EMIL BERNDT.
KOSKI, SAMULI VALEE.
von KRÆMER, ALEXIS CARL OSCAR FREDRIK.
KRANK, WALTER GUSTAF.
KÄKI, ANTTI.
LACKSTRÖM, SELIM GIDEON.
LAGUS, HUGO VILHELM.
LANGOLAIN, TOIVO JOHANNES ALEXANDER.
LILIUS, FRANS OSKAR.
LINDBERG, KARL OSKAR.
LINDEBERG, EINAR.
LINDELL, VIKTOR MALAKIAS.
LINDGREN, ANNA ELISABET.
LINDSTRÖM, UNO ELIS.
LITONIUS, JOHN LUDVIG.
LJUNGBERG, KARL SELIM.
LUND, HUGO.
LUNDELIN, FRANS HENRIK.
LYYTIKÄINEN, JUHO TEODOR.
LÖNNQVIST, ALEXANDER BERNHARD.
MALMBERG, ELIAS JOHANNES.
MANNER, JUHANA VIKTOR.
MELARTIN, JUHO ENGELBERT.

MIKANDER, SELIM GOTTHILF.
MIKKOLA, ANTTI VILHO.
NICKLIN, KARL HUGO.
NIEMI, AUKUSTI ROBERT.
NORDBERG, ARTUR JULIUS.
NORDLING, NESTOR.
NORDQVIST, EMIL.
NYMAN, SEVERI.
NYSTRÖM, URBAN SOLMU.
PAHLMAN, JOHAN EMIL.
PALÉN, PETTER.
PESONEN, FREDRIK WILLIAM.
PESONEN, MATTI.
PLATHAN, ARTHUR.
POLÓN, KNUT AKSEL.
PUTTILA, TAAVI.
PUUPPONEN, ANDERS ERIK.
QUIST, SELMA ELISABET.
REIN, GABRIEL.
RENVALL, HEIKKI GABRIEL.
RENVALL, KLAS THORSTEN GUSTAF.
ROSTET, KAARLE JALMARI.
RÅBERGH, HERMAN SIGFRID.
SAARI, OSKARI WALDEMAR.
SALLMÉN, HEIKKI ALFRED.
SANDELIN, JAAKKO EINAR.
SANDELIUS, JUHANA EMIL.
SCHAUMAN, GEORG CARL AUGUST.
SIPPEL, FRANS GABRIEL VALDEMAR.
SJÖSTEDT, LUDVIG WILHELM.
SMEDSLUND, HENRY EINAR.
SNELLMAN, WALTER JOHANNES.

STÅHL, HENRIK.
SUNDSTRÖM, VILHELM TEODOR.
SUURONEN, PHILIP.
SYLVIN, OSKAR EMIL KNUT.
SÄLTIN, TORSTEN VIKTOR TEODOR.
SÖDERHJELM, ALMA.
SÖDERHJELM, SANNY OLIVIA.
TAKKULA, KARL EDWARD.
TEGENGRÉN, ERNST GUSTAF.
TENGÉN, OTTO ALBERT.
TIRKKONEN, JUHANA PIETARI.
TOPPOLA, JUHANA KUSTAA.
TRANCHANT, AUGUST HJALMAR.
WALJAKKA, TAAVETTI.
WEGELIUS, THURE.
WIDENIUS, KARL ARISTARCHUS.
WIKSTRÖM, KAARLE HENRIK MIKAEL.
VON WILLEBRAND, AXEL FREDRIK.
VON WILLEBRAND, KARL REINHOLD.
WITFOOTH, GUSTAF ARTHUR.
YRJÖ-KOSKINEN, LAURI ALMOS.
ZILLIACUS, VICTOR ROBERT.
ÅSTRÖM, KARL FREDRIK NAPOLEON.
ÖHMAN, RUDOLF HJALMAR.

AKTNINGSFULLT

Z. TOPELIUS

*Strid för sanningen intill döden, så
skall Herren Gud strida för dig!*

Syr. 4: 28.

I.

Ord, ord för dagen, sköra, vackra skal
Af tankens skum, jag söker icke eder!
Jag vill ej möja vårens gröna sal
Med gula löf, vill ej, till dagens heder,
Kredensa bräddfull smickrets festpokal.
Jag söker lif, som lefvat, lif, som lefver,
Och lif, som efter oss skall lefva qvar.
Jag letar, medan dag än lyser klar,
Men seklets aftonskymning sammanväfver
En tid, som kommer, med en tid, som var,
Det oförgängliga, som ständigt kräfver
På tidens frågor evighetens svar.

* * *

Akademin i Åbo. Lågt och skumt
Ett auditorium, som kallas *majus*.
I taket krona af små glaskristaller
För högtider och vaxljus. Däremellan
Hemstöpta talgljus dela Phœbi tjenst
Med sparsam dag från djupa fönsternicher.
En nött kathedér. Fordom målade,
Men slitna bänkar. Gentemot katedern
En marmor bröstbild mot en naken vägg:
Gustavus tertius, amicus Musis.
För öfrigt bo, sen hundra år, i salen
Osynlige penater, — kyrkans fäder,
Mårten Lutherus, Filip Melanchthon,
I sämja med den klassiska Olympen,
Med Carl Linné, med filosofen Wolff;
Men Kant är än en kättersk pojke blott,
Och alla goda makter stänge porten
För erkekättarne Voltaire, Rousseau!
Procul a Masis, alle I, som skriken
I tidens öron frihet, jemlikhet,
Förnuft, kritik, upplysning, menskorätt! . . .
Sju rings i tornet. Morgonbön i kyrkan.
Så akademisk qvarth. Nu fyller salen.
Paul Juustens *Chronicon episcoporum*,
Försedd med sjumils noter, ventileras.
I pudrade peruker tråda in
De Musers fäder med Apollosöner
I skräddarens hemväfda vadmalsrock.

Bland auditores synas biskop Haartman,
Plantagedirektören Petter Gadd,
Andreas Planman, Jakob Gadolin,
Calonius, Johan Bilmark, Henrik Lindqvist
Med ynglingarne Tengström, Bonsdorff, Pipping,
En pilt, Choræus, och hans vän Franzén.

Nu stiger i kathedern præses, auctor,
En trygg, bredaxlad, framåtlutad lärde,
Hvars halsduk ingen makas hand har knutit,
Och dock en månggift man, som svurit tro
Åt romarspråket, encyklopedin,
Finsk runosång, bibliothek och press,
Men sist förmälts med Clio och så blifvit
Den finska häfdens ärorike fader.

Så börjar striden. Skarpa opponenter
Och hetsiga protester, lugna svar.
Det gäller intet spörsmål för i dag,
Ett symbolum, en ekonomisk thes,
Det gäller nordens tusenåra anor
Och Olof Rudbecks stolta jätteverk.
I hundra år har nu Europa hisnat
Af undran öfver hans *Atlantica*,
Hans ärekrönta Skandinavien,
Vagina gentium, Platos Atlantis,
Och Finland, hemmet för odödligt ljus,
Apollos och Dianas födselort,
De elyseiska fältens sälla bygd,
Där de rättfärdige på jorden bo

Och där, i Rudbecks spår, man käckt bevisat,
Att Israels förkomna tio stammar
Sin fristad funnit sist i nordens snö.

O, höjd af ära! Men o, djup af skam!

Allt detta vill en riksförrädare
Ur häfden rensa bort, vill degradera
Fornjoters land till schyters barbari!
Röd, hes af vrede, sänder opponenten
Förstulna blickar till studenterne.
Har ingen mod att ryta ett *pereat*?
Hvad? Ingen? Ingen! O, affällingar!
Kritikens galna hund har bitit dem.
De tiga, skratta... medan prokansler
Och patres skaka yfviga peruker...:

Omutlig, obeveklig, fortfar auctor
På klingande latin att sönderbryta,
Bit efter bit, ett sekels lärda luftslott.
Dess glans blir skum, dess murar spindelväfvar,
Dess undransvärdå, konstrikt byggda grund
Rotlösa drömmar, missförstådda ord.

Allt faller för barthuggande bevis.
Stumt, andlöst, lyssnar auditorium.
Jam ruit, ruit Troja! Euimus!
Motståndarns första raseri förvandlas
Till häpen tvekan. Allt, allt, allt ruiner!
En forntid finns ej mer. Hvad återstår?
Då börja i de tätta dimmorna
Af det förgångna, där palatset stått,

Konturerna af kojor skymta fram.
De klarna, växa. Röken stiger upp
Ur sotadt pörte. Sällsamt ljufva sånger
Förnimmas, blandade med vapenbrak
Och däfva, mäktiga besvärjelser.
Skuggliga gudar röra sig i töcknen.
En hjelte reser sig. Han skapar världen,
Befriar solen, återföder lifvet
Och ordnar, tjusar allt med sångens makt.
Blixt! Det förgångna lefver! Forntid andas
Och träder fram, ej mer i drömgestalter
Af lärda hugskott, men i verklighetens,
I häfdens vakna, morgonfriska drag,
Blod af vårt blod och ande af vår ande,
Ett tusenårigt, fattigt, modigt folk
I ständig, tålig kamp mot polens snö.
Ett efter annat, falla mörkrets gården,
Omsider ljusnar dag kring land och sjö,
Och det är *ordet*, som har skapat världen.

* * *

Hvem var den mannen, jättedödaren,
Kritikens lille David, som med slungan
Från sin kathedér lagt en Goliath ned?
O, det är lätt att döda, lätt att rifva;
Men bygg! Men återgif de döda lif!
Hvem var den mannen, som ej ville segra

På en ruin, den mannen, som på spillror
Af Israel har murat upp ett nytt?
Lifsvarm stod *Henrik Gabriel Porthan*
I adertonde seklets qväll, och nu
Han sitter styf i brons på Åbo torg,
Vår första ärestod. Så är vår sed
Att räkna anor. Vetenskapen först.
Så folkets skald. Så statens grefvetid.
Och så en furste, som beseglat bandet
Af statsmäns, forskares och skalders verk,
Det lefvande, det vakna fosterlandet.

Nåvä! Porthan var sanningen i dag,
Som straffar sanningen i går med lögn.
Men han var mer. Han var den morgondag,
Ur hvilkens rot en Lönnrot vuxit upp,
Ur hvilkens frö ett Kalevala grott,
Ur hvilkens aska uppstått Fänrik Stål
Och på hvars graf ett folk förstått sig sjelf.
Se där en sanning, som ej mera dör,
En sanning, som är värd att lefva för,
En sanning, till hvars strider lagern kröner
I dag de korade bland Finlands söner!

* * *

Hvad återstår af adertonde seklets
Gångbara guldmyn?.. „*Frihet?*“ Frågetecken.
Fri är blott den, som fritt sig böjt för lag.

— „*Jemlikhet*“, „*broderskap?*“ Gå, fråga vår tid!
Rashat och klasshat. Folken väpnade
Till tänderna. Mordvapnen slipade,
Fullkomnade för nya strömmar blod.
— „*Upplysning?*“ Skolor, ja. Och tidningspress.
Det populära vetandet. Rätt så.
Men har det trängt till lifvets innersta?
Är veta allt? Hvar är då människan?
— „*Förnuft?*“ Än är ej Cagliostro död.
Spencer och Darwin sämjas med fantomer
Af Buddha, Home, Blavatsky, Esperance . . .
— „*Dygd*“, „*menskorätt*“ — med tillägg: utan tro?
Gå, fråga strejken, fråga dynamiten!
Åtrå och guldtörst, njutning, öfvermättnad
Och sjelfmord, värdigt slut på uselt lif.

Pulvis & umbra. Tro den sanning ej,
Som är i morgen därskap! Sök en bättre!
En ranka lik, omslingrar vetenskapen
Med hypotheser det okändas mur.
De undre bladen falla. Må de falla,
Allenast rankan, rankan klättrar högt!
Det högsta når hon ej. Gif det dess ära!
H vem mins ej förra seklets profetia:
„Om tjugu år finns ingen kristen mer!“
Flammarion har konstruerat världen
Miljoner år härefter utan Gud.
Finns något mera hopplöst jäammerligt,
Än denna andelösa tankevärld?

Allt, som är qvar af adertonde seklet,
Är ej dess stolta lek med stora ord,
Det är dess lösning af naturens gåtor,
Dess tysta arbete för tankens frihet,
Dess kamp för menskligheit, dess framtidsfrön
Och, midtuti förnekelsen, dess *bön*.

II.

Mvad är qvar af den våg,
Som oss bär i vår slup,
När hon lagt sig till ro
I omärtliga djup?
Hvad är qvar, när det gått,
Af det sekel vi sett,
Om det mäts med det mått,
Hvarmed andra det mätt?

Det har varit så rikt:
Hvad är qvar af dess skatt?
Det har badat i ljus,
Det har famlat i natt.
Tid och rum, jord och haf,
Eld och luft, blixt och ljud
Har det betslat till slaf,
Och de lyda dess bud.

Vi ha halkat med det
På en sluttande plan.
Det har rasat och blödt
Som en banden titan.
Det har tornat system
På system: hvad är qvar?
Har det löst sitt problem?
Har det funnit sitt svar?

Det har grånat i krig
Och dock lefvat för kort;
Som ett gråtande barn
Går det frågande bort.
När det slocknat, då står
På dess grå sarkofag:
Det var sanning i går,
Det är intet i dag!

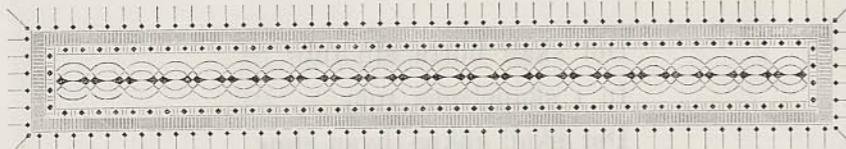
Skall det sekel, som nu
Genom skyarna gryr,
Föra ut det, som brast
I det sekel, som flyr?
Skall ett gensvar det få,
Där vi frågande gått?
Skall det bättre förstå
Hvad vi icke förstått?

Det skall borra sin tub
In i skapelsens rot;
Det skall räkna hvar sten
På planeternas klot;
Det skall bygga en bro
Öfver rymdernas fjärd
Och förena vårt bo
Med den ändlösa värld.

Lika svindlande högt,
Som det sträcker sin arm,
Skall det loda hvart djup
I en menniskobarm.
Det skall spränga den mur,
Som nu gäckar vårt hopp,
Mellan ande, natur,
Lif och död, själ och kropp.

Hvilken därskap! Ja, säg,
Och i morgon kanske:
Hvilken sanning! Nåvä!,
Den, som lefver, får se.
Men om hundrade år
Lyder tidernas lag:
Det var sanning i går,
Det är intet i dag!

III.

Pilati fråga går genom tider
Och folk och länder och lugn och strider.
Hon kan ej glömmas, hon kan ej dödas;
Förstummad, måste hon återfödas,
Och slöcknad, måste hon åter låga.
Hon är den törstande andens fråga:
Hvad, hvad är sanning? Hon går igen,
Beständigt ny och densamma än.

Och hon besvaras, som hvor man tycker,
Af filosofens och hjärtats nycker.
Än är vår sanning det absoluta,
Än det profana att lifvet njuta,
Än pligt och kärlek, det rätta, goda,
Än idealet och än — en groda...
Roterar cirkeln? Åh ja, men tungt.
Han saknar omkrets och medelpunkt.

Ett är dock klart, där vi blinda trefva:
Det, som kan dö, kan ej evigt lefva.
Men evighet är all sannings *vara*;
Förutan den är hon dunst och snara.
Hon kan i tiden förändra yta,
Sin evighet kan hon ej förbyta.
En sanning endast i *går*, i *dag*
Finns blott på sekternas sarkofag.

Välan, arbetare, du som vårdar
Den ädla frukten i tankens gårdar,
Strid och arbete för allt det bästa,
Som din tids sanning vill starkt befästa,
Men sök i askan Promethei gnista,
Sök där det eviga, första, sista,
Det, som i tidernas sol och snö
Ej dör, emedan det ej *kan* dö!

Gå, säg det ordet åt vår, som blommar,
Hvars hela lif är att vänta sommar!
Gå, gamla, vissnande höst, och tala
Till gröna fältet om vinterdvala!
Det skall ej tro dig, det måste dansa
För vårens vind och sin tufva kransa...
O, det är varmt, som en glädjetår,
Att kunna tro på en evig vår!

Men om jag säger dig, barn af våren,
Att det, som ljusnar alltmer med åren,
Det, som är grönt, när din sol förbleknar,
Det, som är starkt, när din styrka veknar,
Det, som är gladt, när de glada gråta,
Och hoppas allt och kan allt förlåta,
Det är det eviga inom dig,
O, barn af våren, säg, tror du mig?

Se, detta eviga, djupt fördolda,
Så tanklöst hånade, skeptiskt sålda,
Det är en lifsström för vetenskapen,
Det är dess ädlaste mål och vapen,
Dess adelsmärke, dess furstekrona . . .
Hur mycket ha vi ej att försona!
Arbetare, slå ditt stora slag
För evigt lif! Ej i går, i dag!

PROMOTOR

ÅR

PROFESSOR CARL GUSTAF ESTLANDER.

JUBELMAGISTRAR,

PROMOVERADE DEN 21 JUNI 1844,

ÅRO:

PETTER ADOLF ASCHAN.
ZACHARIAS JOACHIM CLEVE.
OTTO EDVARD AUGUST HJELT.
JOHAN MATHIAS KALM.
JAKOB JOHAN WILHELM LAGUS.
MATTHIAS ALBERT LAUREN.
AXEL WILHELM LILJENSTRAND.
CARL WILHELM LILLE.
CARL REINHOLD LINDBERG.
CARL FERDINAND NORDLUND.
OTTO MAURITZ NORDSTRÖM.
WILLIAM NYLANDER.
JOHAN OSCAR IMMANUEL RANCKEN.
KARL KONSTANTIN TIGERSTEDT.

JUBELKRANSBINDERSKA

PROFESSORSKAN SOFI KELLGREN, FÖDD TENGSTRÖM.

Officianter vid promotionen:

E. o. Professor OSKAR EMIL TUDEER framställer Magisterfrågan.
Primus, Magister KAARLO JULIUS HIDÉN besvarar densamma.
Ultimus, Magister ERNST GUSTAF TEGENGREN afslutar akten.
Biskopen i Kuopio stift, teol. doktorn GUSTAF JOHANSSON förrättar
Gudstjänsten i Nikolaikyrkan.
Allmän Kransbinderska: Fröken GERTRUD SÄLAN.
Gratist: Magister GUSTAF ARTHUR WITFOOTH.

